

M. EMINESCU

LAÏS

(„Le joueur de flûte“ de Émile Augier)

Comedie antică într'un act, în versuri

(Traducere)

Cu o introducere critică

de

ION SCURTU

BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă

1908

8590-2

427662R

M. EMINESCU

LAÏS

(„Le joueur de flûte“ de Émile Flugier)

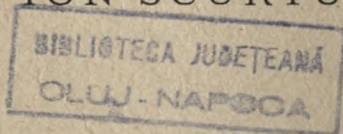
Comedie antică într'un act, în versuri

(Traducere)

Cu o introducere critică

de

ION SCURTU

h27.662

BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă

1908

13783

Crang

Pentru prima oară apare în volum această traducere datorită maestrului neîntrecut al poeziei noastre moderne, lui Mihail Eminescu. Ea este și unica traducere literară mai mare a poetului, precum și singura traducere din epoca deplinei lui maturități. În tinerețea sa timpurie, înainte de a fi publicat măcar una din poeziile care i-au purtat numele pe aripele faimei, prin urmare înainte de orice colaborare a sa la «Convorbiri literare», (1870), se știe din manuscrisele păstrate la Academie că Eminescu tradusese neînsemnata piesă «Histrion» (Ms. Ac. Rom. 2253, f. 2 și urm.; «Conv. lit.» XL, 67, 154), opera lui H. Th. Röthscher asupra «Artei reprezentării dramatice» (Ms. Ac. Rom. 2253, f. 314 și urm.), afară de acestea o nuvelă de Onkel Adam (Wetterbergh), «Lanțul de aur» (Familia, 1866). În aceeași vreme, Eminescu a tradus, fără să publice, poeziile lui Schiller «Resignațiunea», «Hector și Andromache» și, poate, «Mănușa», apărută în revista «Amicul Familiei» la 1881. Pe timpul studiilor sale universitare în Berlin, prin anii 1872—74, traduce părți din «Critica rațiunii pure» a lui Kant (Ms. Ac. Rom. 2258, f. 21—162

și 190—212, «Conv. lit.» XL, 519 și urm.). Dar de aci înainte, creațiunea originală, așa de puternică și de masivă, absoarbe cu totul pe poet. Rând pe rând apar capodoperile sale — și nici o traducere literară, afară doar de cunoscuta traducere liberă după Lenau (Foaie veștedă) și balada «Vârful cu dor» de Carmen Sylva, tradusă anume pentru muzica lui Lubicz. Abia târziu de tot, după catastrofa nebuniei și după revenirea lui la o viață mai limpede, însă palidă și obosită față cu anii de frământare vulcanică și de producțiune mănoasă dinainte de 1883, o traducere mai mare, de astădată complectă și de-o valoare literară deosebită, surprinde pe toți prietenii și admiratorii poetului. Intr'o seară din toamna anului 1888, la o serată a «Junimei», în casa d-lui Maiorescu, poetul citește această traducere spre marea bucurie a membrilor prezenți, uimiți de frumusețea ei și de noua strălucire — din nefericire numai străfulgerare de-o scurtă durată — a geniului aceluia care devenise numai umbra tristă a lui Mihail Eminescu

Traducerea au publicat-o «Convorbirile Literare» după moartea poetului, în 1895. Ea nu e cunoscută în cercurile largi ale publicului nostru cetitor, deși autorul ca și valoarea ei reală îi dau dreptul la un loc de cinste în literatura traducerilor noastre artistice. Pentru istoria literară ea își are importanța și prin faptul că lămurește întru câtva legăturile lui Eminescu cu literatura franceză, dovedind că nu erà

atât de unilateral în interesul său pentru literaturile străine și nu erà un «rob al literaturii germane», cum au voit să facă a se crede unii. Numai «Serenada» din Victor Hugo (vezi «Conv. lit.», XXV, 910), tradusă de Eminescu poate în aceiași vreme, ar fi fost o prea mică indicație în acest sens.

În «Convorbiri literare», opera s'a tipărit cu titlul «Lais», ca «tradusă din franțuzește», dar fără arătarea autorului. Titlul autentic al piesei este, însă, «*Le joueur de flute*» și autorul *Émile Augier* (vezi Théâtre complet, vol. I, p. 401 și urm., Paris, ed. Calman Lévy).

O comparație a textului original cu traducerea ne convinge îndată despre grija, destoinicia și eleganța pusă de poetul nostru în tălmăcirea operei autorului francez, din scrierile căruia a știut alege tocmai una din cele mai vioaie și mai interesante pentru orice vreme și în orice împrejurări literare.

Traducerea e liberă — libertatea congenialității și nici decât a diletantului ușuratic. Fondul și forma artistică franceză sunt așezate cu măiestrie în cadrele firești ale graiului și spiritului românesc. Potrivit firei și stării de evoluție mai puțin înaintată a limbei noastre literare, cadrele acestea sunt mai largi, ca să poată cuprinde tot farmecul originalului, ba izbutind a fi uneori mai pline decât originalul însuși. Chiar numărul versurilor sporește la traducător, pe alocurea.

Iată câteva probe, din cele mai caracteristice:

In original:

„Voilà donc la leçon de tes rudes montagnes!
 „Voilà ce qu'on apprend sur les rocs sourcilleux.
 „A servir, à trembler sous un maître orgueilleux!

(*Théâtre compl., I, 443*):

In românește:

„Oare munții țării tale, cu prăpăstiile adânci,
 „Ce ridică pân'la nouri a lor capete de stânci,
 „De amenință chiar cerul uimitoare și mărețe,
 „Au minunile acestea n-au putut să te învețe
 „Ca să pui pe libertate, preț mai mare, nu în silă
 „Să supui a ta viață unui jug fără de milă.

(*Conv. lit.* XXIX, 1036*)

* * *

In original:

„O courtes nuits d'été, limpides et sans voiles!
 „Solitude des monts! présence des étoiles!
 „O mon lit de bruyère et de cityse en fleurs!
 „O mes chèvres! . .

(*Théâtre compl., I, 443*)

In românește:

„O senine nopți de vară, mult frumoase erau ele,
 „Dulce-a lor singurătate, mândru cerul plin de stele,
 „Unde sunt acuma toate? Așternuturile moi
 „Numai flori mirositoare dela munte și trifoi. . .
 „Unde caprele ușoare? . .

(*C. Lit.* XXIX p. 1036*)

* * *

In original:

Avec toi!
 Je te trompai; c'est toi, toi seule que j'adore.
 J'adore ta beauté, mais ton cœur plus encore!
 Cet aveu me brûlait la lèvre . . . ô cœur charmant,
 Dont rien n'a pus troubler le profond dévouement!
 J'ai voulu résister, tu m'as vaincu.

(*Théâtre compl., I, 449*)

In românește:

„Ba cu tine, da cu tine, numai tu, frumoasa mea
 „Ești aceea ce-am dorit-o, ce-o iubesc și am iubit!
 „Pân'acuma din înândrie, din amor te-am amăgit.
 „Dacă m'a mișcat atâta a ta mare frumusețe.
 „Bunătatea ta mă mișcă mai adânc și-a ta blândețe.
 „Lasă-mă să-ți spun aceea ce de mult mi-ardea pe limbă:
 „*Inima ta nestrucată, pură, care nu se schimbă,*
 „*Inima, fermecătoare, așa bună, așa mare,*
 „*Și pe care mi-ai jertfit-o cu atâta abnegare*
 „*M-a învins și în ghenuche te ador și te ascult.*

(„*Con. Lit.*, XXIX, p. 1042).

* * *

E limpede că versurile lui Eminescu dau mai mult decât originalul: dau o parte prețioasă din chiar simțirea și cugetarea lui, din poezia lui însași. Așa e în descrierea munților, a naturii atât de slăvită de Eminescu sau în concepția castă, idealistă a iubirei din versurile citate aici, care este concepția de iubire a poetului nostru în toată opera și chiar în toată viața sa.

Alegerea piesei acesteia dintre operele lui Augier e mai mult decât potrivită și e caracteristică pentru preocupările literare cărorora Eminescu le-a rămas credincios până la sfârșitul vieții. «Le joueur de flute» face parte din creațiunile de tinerețe ale lui Augier, din comediile în versuri; e scrisă în 1850. În aceste creațiuni, el se îndreaptă către antichitate, deși dă expresie unor idei moderne. Eroina Laïs a fost foarte bine caracterizată ca «o Marion de Lorme în vestmânt grecesc» (vezi Birsch-Hirschfeld, *Gesch.*

der franz. Litt., 640). Dar anume elemente romantice sunt caracteristice acestei piese, deși puternice dispoziții anti-romantice domină opera lui Augier. Astfel erotismul care dă substratul piesei, mediul de trai ușuratic al personajelor, lipsa de relief, caracterul vag, diafan aproape al eroilor, firea lor capricioasă, vișătoare, sunt tot atâtea elemente predilecte pentru romantici.

Pe lângă această atmosferă romantică, caracterul pronunțat liric al piesei, în care sentimentalitatea covârșește acțiunea, conduce pe eroi, decide deslegarea intrigei, — trebuie să atragă și ea pe Eminescu, poetul liric prin excelență, cântărețul genial al iubirei cu nesfârșitele ei fericiri visate și chinuri îndurate, cu desfătărilor și cu deznădejile ei, cântărețul iubirei care mișcă și inimile eroilor din piesa lui Augier. Simpatia lui Eminescu pentru bizarul păstor Chalkidias, înamoratul gata să-și dea libertatea pentru frumusețea iubitei sale, îndrăgostitul de farmecul naturii și al vieții păstorești, visătorul unui trai ideal prin o iubire ideală, arată de asemenea elemente înrudite cu sufletul poetului nostru însuși. De aici și interesul ce dă el traducerii cuvintelor lui Chalkidias și Laïs, pe care le tălmăcește mai îmbelșugat și mai poetic decât în original.

În sfârșit, morala burgheză, practică, ce biruște în dezlegarea piesei și care este un principiu statornic, caracteristic întregii creațiuni

dramatice a lui Augier, a trebuit să fie iarăși pe placul lui Eminescu, dacă ne vom aminti de condițiile morale severe pe care le pune operelor dramatice în studiul său despre «Repertoriul nostru teatral» (vezi M. Eminescu, Scrieri politice și literare, vol. I, p. 56 și urm.). Tocmai fina tendință moralizătoare a pieselor dramatice, fără jignirea legilor estetice, tendință pe care o cerea Eminescu, se manifestă în sfârșitul piesei lui Augier, în faptul că Laïs e cucerită de iubirea ideală a lui Chalkidias și supt impresia ei se transformă moralicește, părăsește viața frivolă de mai nainte, cu toate voluptățile și bogățiile ei, și începe noua viață: de simțire castă, de trai fără prihană.

În sfârșit, nu pot lăsa nepomenit faptul că versurile traducătorului sunt în mare parte de o frumusețe originală, amintind prin eleganța, verva și maiestatea lor atâtea clasice versuri din poeziile sale desăvârșite.

Prin urmare, valoarea literară și morală a piesei în sine, alegerea ei fericită și frumusețea traducerii, însemnătatea ei pentru istoria noastră literară — iată tot atâtea motive cari au zorit publicarea ei în volum, destul de întârziată până astăzi. Iar acest volum nu va spori numai cu o carte de preț literatură noastră de traduceri, ci poate îmbogăți cu o piesă excelentă repertoriul sărac al teatrului nostru național.

ION SCURTU

L A I S

COMEDIE ÎNTR'UN ACT, ÎN VERSURI

PERSOANELE:

LAIS

CHALKIDIAS, sub numele de Ariobarzanes.

PSAMIS, neguțător bogat din Corint.

BOMILKAR, neguțător din Cartago.

TIMAS, servitoare.

SCENA SE PETRECE ÎN CORINT

Scena reprezintă un apartament antic împodobit cu opulență. Păreții acoperiți cu țesături de purpură; pe jos mozaic acoperit cu covoare; tripoduri aurite, vase de argint îl împodobesc. În dreapta spectatorilor stă într'un colț al apartamentului statua lui Eros, în prosceniu în aceeași parte un pat de repaos, în stânga înainte o masă rotundă. În culisa întâia din stânga se află o ușă, acoperită c'o perdea, mai departe în fund la mijloc o a doua ușă laterală spre apartamentul din lăuntru, la fund spre dreapta intrarea deschisă, prin care se vede un *atrium* plin de flori.

SCENA INTÂIA

TIMAS, făcând ordine pe masă. PSAMIS și BOMILKAR intră

PSAMIS

Vezi, copilă, unde-i Laïs. Du-te, spune-i cum că eu
Sunt aici și împreună c'un străin, amicul meu,
Am dorì să ne primească.

TIMAS ese în stânga

BOMILKAR

Fata asta, bag de seamă,
S'a mirat peste măsură de-a mea piele de aramă.
S'ar părea că niciodată n'a văzut Cartaginez.

PSAMIS

A văzut și ea cam multe. Dar și tu ai ce să vezi.
Iată un tripod de aur, iată vase de argint
Astfel cum nu le mai afli nicăerea în Corint,
Și podelele pestrițe toate numai mozaic,
Ce 'n dispunerea măiastră nu au greș întru nimic
Și în fine, iată Eros, zeul dragostei de foc,
Răsărit dumnezeeste de frumos în acest loc,
Dintr'un singur, admirabil stan de marmură lucrat
De chiar Fidias maestrul. Oare nu te simți mișcat
De atâta frumusețe?

BOMILKAR

Și tu ai contribuit
Prea cinstit la toate astea?

PSAMIS

Eu m'am mărginit la daruri de 'nsemnare mai puțină.
Primăvara flori frumoase, dar din propria-mi grădină,
Vara poame tot de-acolo, toamna câte vr'un vânat.
Iară iarna chiar nimica, nefiind nimic de dat.

BOMILKAR

Eu n'am fost încă în stare să rămân prudent ca tine.

PSAMIS

Deci femeile te costă mult?

BOMILKAR

Aproape totul.

PSAMIS

Bine.

Mâncăcioasele Sirene din Cartago, cred și eu,
Însă Laïs e la altă înălțime, scumpul meu.

BOMILKAR

O zorești cu stăruință?

PSAMIS

Cât se poate. Însă cred

Că lipsindu-i favoritul numai eu o să-i succeed,
Și, fiindcă el voiește chiar de astăzi ca să plece,
A ei inimă de sigur va 'ncetă să fie rece.
Să-mi zici prost de n'oiu ajunge să mă pun în locul lui.

BOMILKAR

Însă cine-i fericitul? Ai uitat ca să mi-o spui.

PSAMIS

Un barbar. Mă iartă, Doamne pentru terminul vulgar
Ce la noi se spună lesne, c'un străin de față chiar.

BOMILKAR

Nu m'atinge. Spune cine-i?

PSAMIS

Persianul cel bogat,
Ariobarzanes este favoritul declarat.

BOMILKAR

Vai de cel ce-o să-i urmeze. Cine poate să întreață
Persianu 'n risipire de avere, dacă pleacă?

PSAMIS

Dar eu chiar pe Persianul l'am ochit. Cu ajutorul
Lui, voese să joc pe lângă Laïs pe risipitorul,
Și aceasta foarte lesne, fără ca să cheltuesc,
Punând numai în lucrare un tertip negustoresc.

BOMILKAR

S'auzim.

PSAMIS

O! povestirea mea-i cam lungă și 'ncălțită...
Inșă știi să taci?

BOMILKAR

De sigur, capul meu e ca o sită.

PSAMIS

Deci ascultă... O să capăt... sau mai drept, a mea soție...
O să... nu știu cum aş spune-o, mi-e rușine chiar și mie.
Cincisprezece ani trecură de când m'am căsătorit,
Dar ca să devin părințe, nici în gând mi-ar fi venit
Iar acuma, ea'mi vestește un noroc prea de prisos
Ce mă miră și 'mi însuflă îngrijiri fără folos.

Auzind acestea toate am rămas de tot confuz,
 Ins-acum nici o dorință nu mai pot să i-o refuz,
 Pe-a mea scumpă jumătate caută să-mi-o împac
 Și cu ori ce preț din lume să-i fac toate după plac.
 Deci — acuma zece zile — întâmplarea i-a adus
 Pe un cântăreț din fluer, care 'n cale i s'a pus...
 Ea-l aude și îi place, și, deprinsă cu nărav,
 Mi-a cerut ca să i-l cumpăr, căci voiă să-l aibă selav;
 Am trimis vătafu 'n piață, poruncind hotărîtor
 Să nu spue nimănuia că sunt *eu* cumpărător,
 Căci, știindu-se-al meu nume, prețul lui s'ar fi urcat...
 Însă totuși veneticul cântăreț a și aflat
 Că o damă însemnată ar dorî să-l dobândească
 Și-a cerut pe sine însuși doi talanți să se plătească.
 Doi talanți? Am fost în contra. Dar în van orice cuvinte,
 Căci nevasta strigă, plânge, par'că și-a eșit din minte,
 Încât fui silit să-i cumpăr pe acest faimos Orfeu,
 Dar și asta în condiții precum nu dorisem eu...
 Nu îndată... ci cu termin... abia peste-o săptămână
 S'a jurat pe Styx că vine viu și 'ntreg la a mea mână.
 Iar nevasta fericită înnota de bucurie.
 Dar cât timp? A doua zi chiar nici măcar voiă să știe
 De-acel sclav, căci a ei toană trecătoare-o părăsise
 Iar dorințele aprinse i-au zburat ca niște vise...
 E-o curată nerozie... Bine zice cine spune
 Că femeile mai toate sunt deșerte ori nebune.

BOMILKAR

Să mă erți, însă povestea e din cale-afară lungă,
 De vei toarce-o mai departe până mâni o să ajungă.
 Eu te lămuresc în clipă. Ai un sclav. E de vânzare.
 Persianul este omul care poate cu preț mare

Să-ți-l ia. Ai dat pe dânsul doi talanți. Persianul poate
Să-ți dea trei. Negoțu-acesta îndoit aplană toate,
Căci câștigul îți deschide calea care-o urmărești,
Te 'ntroduce lângă Laïs și 'n favoarea ce-o dorești.

PSAMIS

Chiar așa-i!

BOMILKAR

Am răzgândit-o. Fin metod!

SCENA A DOUA

LAÏS, PSAMIS, BOMILKAR

LAÏS

Bine-ai venit,
Psamis. Așteptai, se vede, și eu nu m'am prea grăbit..

PSAMIS

Nu așa de mult... Aicea îți aduc un oaspe-al meu,
Prețuitul meu prieten, Bomilkar, pe care eu
Cunoscându-l din Cartago... ți-l prezint.. De mă iubești,
Vei fi bună pentru dânsul și o să-l îndatorești.

LAÏS îndreptându-se spre Bomilkar

Fii binevenit, prieten al prietenului meu.

BOMILKAR

Fericit de-a ta 'ntâlnire și privindu-te mereu,
Am știut c'a tă primire va fi mult prietenoasă,
Dară ceea ce te face la vedere mai frumoasă,
E-acel farmec fără seamă din mișcare, din cuvinte
Ce cu buze dulci le spune a ta inimă și minte.

LAÏS

O! Ești prea amabil, Doamne...

BOMILKAR

Pe cât poate ca să fie
Un Cartaginez fericit că se 'nchină numai ție.

PSAMIS a parte

Nu cumva vicleanul oaspe are gând să-mi șteargă
prada?

LAÏS

Ce e mai nou prin Cartago?

BOMILKAR

Grâu și pae cu grămada.

LAÏS

Știu. Acum e secerișul. Nu sunt alte noutăți?

PSAMIS

Poate sunt. Negustorimea înfloritei lui cetăți
In momentele acestea zice multe și mărunte
Despre Bomilkar istețul, negustorul cel de frunte,
Care-a șters-o din cetate, dispărând ea în pământ.

LAÏS

Intr'ascuns ai părăsit-o?

BOMILKAR

Insă nu fără cuvânt.

Se făcèa prea mare zgomot de-mi luam rămasul bun;
Am simțit că credincioșii mei prieteni se opun
La plecare-mi, că probabil m'ar fi pus și la'nchisoare...
Preferai deci largul mării și lumina cea de soare.

LAÏS

Ințeleg. Niște prieteni fără milă și-omenie,
Cari și recunoștința ne-o prefac în datorie
Și în sarcină de bani. Care-i suma ce se cere?

BOMILKAR

Suma-i mare, e de-o sută de talanți.

LAÏS

Este-o avere.

Tot ce am nu face-atâta.

PSAMIS

O! e mult dacă plătești.
De rămâi dator, pe toate drept un ban le socotești.

BOMILKAR cu asprime

Însă eu gândesc din contră să lucrez ca om cinstit;
Am scăpat o sumă mică din dezastrul suferit;
Cu această suferință cred că am destul noroc,
Să ridic și strălucirea casei mele iar la loc.

LAÏS

Poate casa mea vestită pentru ospitalitate
Va putea să îplinească dorul țării depărtate.

PSAMIS

A ta inimă ușoară la exil să se deprindă...

BOMILKAR împingându-l de oparte

Fie oricum...

LAÏS

Tu la mine vezi Corintul în oglindă,
Vezi esența, cum am zice, cele bune, cele rele,
Se citește și se joacă și părerile 'ntre ele
Se preschimbă... se și cântă...

PSAMIS amoros

Se oftează.

LAÏS întrerupând

Se și cascade...

Nu se poate din acestea liniștirea ta să nască?

PSAMIS

Da! se cascade 'n loc de a râde când încearcă Persianul
Să ne-arate isteția...

LAÏS

Nu contest că el, sărmanul,
 E impertinent și totuși e stângaci. Ființa-i toată
 Plină e de contraziceri și cu totul discordată,
 E pe jumătate mândru și modest pe jumătate,
 E barbarul ce se crede, sigur c'a sa cruditate
 Il așază peste oameni și natură mai presus.
 Totuși neîndemânatec simte'n el un dor nespus
 Să s'apropie de-a noastre obiceiuri mai senine
 Ca și omul beat ce'ncearcă în picioare a se ține.
 Dar fiindcă astă-seară pleacă, ar fi de dorit
 Ca nimic să nu se zică rău de dânsul...

BOMILKAR

Negreșit.

Ce-i mai rău s'a împlinit chiar.

PSAMIS

Așă dară, pot în fine
 Să te aflu, a mea scumpă, mai plecată pentru mine
 Și mai blândă? Căci acuma nu mai am nici un rival.

LAÏS

Te'ușeli, nevinovăție... Tot mai e fără egal
 Unul... unul singur, însă este cel periculos.

PSAMIS

Cum?

LAÏS

E... necunoscutul!

PSAMIS aparte

Imi tot dă răspuns pe dos
 In cât n'o mai pot pricepe.

SCENA A TREIA

BOMILKAR, PSAMIS, ARIOBARZANES, LAÏS.

ARIOBARZANEȘ la intrare

Salutare! Câtor trei.

LAÏS

Ție-asemeni salutare, Ariobarzanes.

ARIOBARZANES

Ce-i?

Intrerup ca nechemații convorbirea ce-ați avut?

LAÏS

Noi vorbeam numai de Psamis.

ARIOBARZANES

Dar urmați ca la 'nceput,—
Pe Hephaestos!

PSAMIS curios

Cum ai zis tu? Pe Hephaestos?

ARIOBARZANES

Cum? Nu știți
Că e zeul ce protege pe bărbații păcăliți?

PSAMIS se întoarce. A parte

Proastă glumă.

ARIOBARZANES

Ce te'mpunge? Ce te superi? Încă azi
O să scapi, de ai răbdare, de nevoie și necaz.

BOMILKAR incet lui Psamis

Ai răbdare... *el* plătește pentru toate.

PSAMIS incet

Da.

LAÏS

Și pleci?

ARIOBARZANES

Da, îți zic „rămâi cu bine“, și cu bine să petreci.
 Domni iubiți, rămâneți numai. Despărțirea dintre noi
 Se va face fără patos, fără lacrimi și șiroi.

LAÏS

O! de sigur (a parte). Cât de tare mă mânănește-a lui
 batjocuri!

ARIOBARZANES

In curând, iubiți prieteni, părăsesc aceste locuri.

(Desface lanțul dela gât și brățarele sale. Către Lais).

Drept aducere aminte ia podoabele aceste.

Și în schimb tu dă ertare astei inime oneste,
 Pentru multa supărare ce-n opt zile ți-am făcut-o.
 Și pe care câte-odată a ascunde n'ai putut-o.

LAÏS

Te căești, deci ai ertare. Și ca semn de adevăr
 Tu ia capsula aceasta c'o şuviț-a mea de păr
 Spre aducere aminte.

ARIOBARZANES

Mulțumesc prea mult. Ei bine
 Iată, Domnii mei, ce iute am ajuns până la fine.
 Liniștea amândurora v'a lăsat fără de armă,
 Iată că ne despărțirăm fără lacrimi, fără larmă.

LAÏS aparte

Ce nerușinat!

ARIOBARZANES

Acuma, tu, amice Psamis, spune,
Ce negoț voești a face, ce dorești tu a-mi propune?

PSAMIS

Innaintea unei Laïs nu se cade...

ARIOBARZANES

Spune numa.

Acest târg se poate face.

LAÏS

Ce idei vă vin acuma?

ARIOBARZANES

Are-un cântăreț din fluer, care-i este de prisos,
Și vrea să mi-l treacă mie, eftin, fără de folos,
Și eu cred că prin urmare ne'nvoim numai decât;
Cât ceri tu?

PSAMIS

Față cu Laïs...?

ARIOBARZANES

Las s'auză. Spune cât?

PSAMIS

Trei talanți.

ARIOBARZANES

E mult.

PSAMIS

Atâta m-a costat el chiar pe mine.

ARIOBARZANES

Adevăr?

PSAMIS

Adevărat... da!

ARIOBARZANES

Prea te lauzi... n'ai rușine?

PSAMIS strigând

Dar o jur!

ARIOBARZANES

Atuncea nu ești lăudăros, ci'nșelător,
Și voiam, față cu Laïs printr'un fapt doveditor
Să descoper și nobleța sufletului tău...

PSAMIS

Faci glume,

Nici ocară cea mai mare nu atinge al meu nume.

ARIOBARZANES

Sclavul te-a costat pe șteine numai *doi* talanți.

Răspunde!

PSAMIS

Tu să-mi știi trebile mele? Dar de unde până unde?

ARIOBARZANES

Din izvorul cel mai sigur. Aurul tău mi-a curs în
pungă

Mie. Sclavul sunt eu însu-mi.

PSAMIS

Cum? Tu chiar?

BOMILKAR

Destul! Ajungă

Gluma asta.

ARIOBARZANES

Ba chiar eu sunt.

LAÏS

Dară te-ar fi cunoscut.

PSAMIS

Nu. Mi-l cumpără vătaful făr'ca eu să-l fi văzut.

ARIOBARZANES invărtindu-se

Satură-te, dar, stăpâne și privește-mă mereu.

(Pauză de tăcere generală. Apoi Laïs și Bomilkar încep a râde tare)

PSAMIS a parte

Mă fripsei amar. Ce naiba am făcut cu-aurul meu?

BOMILKAR către Psamis

De acum ți se 'nfundă toate planurile tale.

LAÏS către Ariobarzanes

El voià din cheltuială-ți să acopere-ale sale.

PSAMIS

Râzi și tu, însă pe tine și mai rău te-a înșelat.

LAÏS

Mă conving și eu de asta și e prea adevărat.

Ce erai tu înaintea de a fi satrap?

ARIOBARZANES

Ce 'ntrebi?

N'am luat adio oare?

LAÏS

Însă voiu îndeosebi

Ca să știu și eu anume cât de-adânc m'a înjosit

Legătura mea cu tine?

ARIOBARZANES

Și de-ai ști, ce-ai folosit?

Numele mi-e Chalkidias și n'am fost decât păstor

În Tesalia. (S'aruncă pe patul de repaos).

LAÏS

Prea bine, nu-i nimic înjositor.

PSAMIS

Când stăpănu-tău e față cum se poate să cutezi
Cu atâta îndrăzneală înaintea lui să șezi?
Scoală-te de-acolo.

CHALKIDIAS culcându-se

Dragă, mai târziu, abia diseară
Voiu fi sclavul tău.

BOMILKAR

Pe Melkart, de-o îndrăzneală foarte rară
E nemernicul acesta.

CHALKIDIAS liniștit și leneș

Dar nemernicul îți spune
Să nu uiți că până 'n clipa 'n care soarele apune
El rămâne-egal cu tine. Ar putea să-ți pară rău,
Nu de alta.

LAÏS înaintând spre el

Așà mândru? Dar atunci te 'ntreb și eu,
De ce-ai dat tu într'o toană libertatea fără preț?

CHALKIDIAS

De ce-am dat-o? E din cauza marei tale frumuseți.

LAÏS

O! cu-atâta măgulire nimeni nu m'a curtenit.

PSAMIS către Laïs

Și tu mai vorbești cu dânsul?

LAÏS

Dar ce-ți pasă (lui Chalkidias). In sfârșit
Nu a fost decât dorința de a mă peți pe mine —
Ce te-a împins la nebunia de-a te vinde chiar pe tine?

CHALKIDIAS

Da, căci tu mi-ai smintit capul. Am crezut cu-așă
tărie —

Poți să râzi, eu îți dau voe, de atâta nebunie —
Cum că ținta cea mai mare, cel mai scump odor al sortii
E să te posed pe tine, fie chiar cu prețul morții.

LAÏS

De 'ți știam eu nebunia...

CHALKIDIAS

Alungai de lângă tine
Pe 'ndrăznețul care cearcă a ta cale a aține.

LAÏS

Inșă...

CHALKIDIAS

Nu voiu tânguire și nici cântece de jale
Să urmeze după mine, să mă turbure pe cale.
Nu aș vrea să schimb nimica și nu simt nici o căință,
In răstimp de-o săptămână am putut cu ușurință
Să îndestulez cu sațiu toate poftele acele
Ce ardeau ca un jeratic lumea gândurilor mele.
Și m'am adăpat în pace la acele bucurii,
Ce 'n mizerie lipsindu-mi le vedeam cu ochii vii
Și 'mi sleiau puterea vieții scăzând inima din mine.
Dar acum în răsfățare, în trufie și în bine
Eu m'am tolănit. O dulce trândăvie moleșită
Lângezi a mea gândire pân'la starea fericită
De tâmpire. Iar încolo, la solemnele ospete

Mă'mbătai în vase de-aur ca s'alung a mea tristețe;
 Mă culcai pe-un pat de fildeș ce-l trimise Orientul,
 Beat de-amor și fericire am putut în tot momentul
 Să'ngenunchi cum îngenunche Persianul la lumină
 Innaintea frumuseții cărei Grecia se'nchină.

Iar din Paphos îmi sosiră trei maștri perde-vară
 Să-i aud cântând din flaut. Suflau falș din cale-afară,
 Dar mi-eră egal, pot zice că-mi făcea un mare bine
 Să privesc suflând pe alții înainte-mi, nu pe mine.
 Așa dar aceasta-i toată suma voastră de plăceri,
 Asta-i tot ce pot ajunge mâncătorii de averi?

Jur pe Zeus că fără pizmă vă conced acest noroc,
 Și o mare 'nvățătură îmi păstrez în al lui loc:

Pentru inima oricărui om e-o singură măsură,
 De-i bogat sau de trăește dela mână pân'la gură.
 De umpleți urciorul vostru dintr'un val spumând
 de mare,

Sau din apa care curge limpezită de izvoare,
 Totuș nici o picătură nu încap'e'n el mai mult.
 Și acum când adevărul cu răceală îl ascult,
 Văd cum că deosebirea ce scârbește pe sărmani
 Nu-i mulțimea de plăcere ce se capătă pe bani,
 Ci-i mărimea abnegării. Cunoștința dobândită
 Nici eu prețul libertății nu-i destul de scump plătită.

PSAMIS

Pentru că deosebirea te-a mișcat așa puțin,
 O să ai la mine numai jumătate de tain.

BOMILKAR încet

Da! tratează-l rău.

LAÏS lui Psamis

Se poate? Nu cred, tu să fii în stare
 Ca să faci așa.

CHALKIDIAS

Ia lasă-l. Doi talanți . . . aceia 'mi pare,
 Fac să fiarbă fierea n'nrânsul. Inșă, în prea scurtă vreme
 I se va'ndoî necazul lui cel mare, nu te teme. . .

PSAMIS

Bine, bine, bucură-te!

LAÏS

Psamis, tu ești econom,
 Dar răutăcios tu nu ești. Vinde-mi mie pe-acest om.

BOMILKAR a parte

Haiti, se prinde.

PSAMIS esitând

Vrei ?

BOMILKAR repede

O! Psamis e om bun, n'are măcar
 Spiritul de răzbunare, poate să ți-l dea în dar. . .

PSAMIS strigând

O! nu, nu! (pentru sine) Ce prost prieten (tare). Nu-l
 pot vinde către tine
 Numai din delicateță, iar a-l dăruî nu-mi vine,
 Pentrucă voesc să-l spânzur. . .

LAÏS

Ce spui tu?

CHALKIDIAS

Te liniștește.

N'a crescut încă copacul și nici cred cum că va crește.
 Este sigur pentru mine că acesta nu e omul,
 Care-și spânzură averea cu 'nleznire de tot pomul,
 Și apoi pe lângă toate, nu prea e măgulitor

De-a fi marfă pentru tine; de-o să mor, de n'o să mor,
Pentru tine eu sunt numai Ariobarzanes, nu
Chalkidias.

LAÏS

Gândeam însă să te-ajut pe tine.

CHALKIDIAS (rece)

Tu.

Da, se poate. Tu ești bună, foarte bună, însă eu
Nu primesc, nu sufer milă dela nici un om. . . Nu vreau.

LAÏS

Când gândești așa, atuncea drept se face ce se face. (Ese)

SCENA A PATRA

BOMILKAR, CHALKIDIAS, PSAMIS.

PSAMIS

Să vorbim acu'mpreună ;

CHALKIDIAS

Ei vorbește dar, sărace,

Cărpănosule.

PSAMIS

Mișele, te așteaptă în curând

Să plătești obrăznicia și purtarea ta de rând,
Doi talanți am dat pe tine, și tu chiar cu banii mei
Mi-ai răpit pe cea mai mândră, mai frumoasă 'ntre
[femei ?

Ai să le plătești pe toate, jur pe cerul ce-l invoc.
M'ai făcut de răs și țintă la bătaia ta de joc.

CHALKIDIAS

Ori ce-ai face, hrană trebuie să-mi dai. În al tău loc
M'aș lăsa să mor de foame, iată singurul mijloc
De-a muri prea cum se cade, care-i foarte potrivit
Cu zgârcenia ta mare...

PSAMIS

Vom vedeà până 'n sfârșit.

BOMILKAR către Psamis

Ia ascultă-mă, amice, de'ți voiu zice: ești miop,

Îți spun numai adevărul cel mai verde, fără scop
De-a te-atinge.

PSAMIS

De ce ?

BOMILKAR

Bine, nu observi, c'acest viclean
Scapă sigur de sclavie și de tine ca tiran ?

PSAMIS

Cum așa? E cu puțință ?...

BOMILKAR

Dar dacă se omoară?

Singur ?

PSAMIS

Singur?

CHALKIDIAS

Eu ?

BOMILKAR

De sigur

PSAMIS îngrijat

Afirmarea e ușoară,

Dar de unde știi tu asta?

CHALKIDIAS către Psamis

Bomilkar, amicul tău

Nu prea pare 'ntreg la minte...

BOMILKAR

Crezi?—Dar ce inel văd eu?

Prea frumos. Dă-mi voe numai...

CHALKIDIAS

Cu plăcere.

(Dă inelul lui Bomilkar. Acesta deschide cupa și o duce la gură)

Stăi, nu beà!

Pentru ce ?

BOMILKAR

CHALKIDIAS

Dar e otravă.

BOMILKAR lui Psamis

Mi-a eşit dreptatea mea?

O presupuneam...

CHALKIDIAS

Ei bine, dă-mi inelul înapoi.

PSAMIS ia inelul cu sila

O, nu, nu! pentru toți zeii.

CHALKIDIAS

Dar la ce mi-l luați voi?

Nu mai e alt chip de moarte decât cel socratic?

PSAMIS

Nu.

O, Chalkidias amice, nu te supără și tu.

Am glumit numai, ferească cerul, nu pun să te bată,
Nici am să te pun pe tine la vreo treabă vreodată.
Decât doar să cânti din flaut... și să capeți de mâncare
Bună, multă; fără grije fi...

CHALKIDIAS aparte

Nerodul!

PSAMIS

Ți se pare

Că sunt rău și aspru, însă te înșeli, eu sunt în stare
De-a fi bun și blând. Fii bun dar. N'avea frică,

[Iartă-mi gluma,

Eu te-am sumuțat prin vorbe, însă n'o mai fac d'acuma.
Te conjur să nu-ți faci seamă, să nu cerci a face rău.

CHALKIDIAS

Află, Psamis, că un suflet mândru cum nu e al tău
 Sufere cu înlesnire orice pierdere, afară
 De aceea-a libertății; de-am vândut-o, așa dară
 Pentru-a 'ndestulă o toană de nebun a fost cu plan,
 Cu acela, cum că moartea să m'aștepte la liman.

PSAMIS rugându-se

Cum? Nu e nimic în lume ca să fie încă 'n stare
 Să te schimbe în voință, chiar în proprie favoare?

CHALKIDIAS zâmbind

Nu-i nimic.

PSAMIS afară de sine

Insă, mișele, ai tu drept să te omori?
 N'ai jurat pe Styx?

CHALKIDIAS

Așa e. Pe-acel nume 'ngrozitor
 M'am jurat că peste șapte zile mă predau de viu.
 Dar nimic mai mult.

PSAMIS

Dar astfel e-o 'nșelătorie, știu
 Că prin reaua ta purtare, ruinat rămân de tot;
 Încă și copil mai capăt. Voiu din pagubă să scot,
 Lasă-mă să te vând altui.

BOMILKAR

Eu îl cumpăr...

PSAMIS a parte

Poate are,
 Vr'o comoară îngropată. (Lui Chalkidias): Ești cu totul
 [sigur oare
 Că nu ai nimic?

CHALKIDIAS

Dar altfel mă vindeam?

PSAMIS

Adevărat.

(Lui Bomilkar) Iară tu ce scop adulmeci de te pui pe
[cumpărat

BOMILKAR

Orișice. Fiindcă cauți mușteriu pe vre-un prost
Mă ofer chiar eu, amice.

PSAMIS a parte

Nu cumva 'ntre ei a fost
Vr'o înțelegere ca iarăși să mă 'nșele? Ce să crez?
(lui Chalkidias) Dă-mi cuvântul de onoare că te-omori..

CHALKIDIAS

Dar ai s'o vezi, (se pune la masă)

BOMILKAR lui Psamis

Așa dar?

PSAMIS a parte

Sărmana'mi minte nu mai știe ce s'o face,
Hotărîrea ei înclină când încolo, când încoace.

BOMILKAR

Un talant ofer.

PSAMIS după oarecare ezitație

Haidi! fie! Eu mă prind...

BOMILKAR

Mă prind și eu,
Și om de nimic acela ce-ar călcă cuvântul său,
Vino să 'ncheiem înserisul și talantul să-ți-l iei.

PSAMIS a parte

Las' să piarză...

BOMILKAR

Laîs vine. Un cuvânt să-i spun și ei.
Imi dai voie.

SCENA A CINCEA

CHALDIAS șade, LAÏS, BOMILKAR, PSAMIS în fund

LAÏS

Cer ertare. Voi sunteți încă aici?

BOMILKAR

Ba ne ducem (încet). Însă cearcă două vorbe ca să-î zici
Tânărului acestuia, care vrea să se omoare.

LAÏS

Se omoară? Dar se poate?

BOMILKAR

Nu vorbi așa de tare.

Deși aprig, are însă cuget mândru și măreț,
De-al robiei jug voește a scăpa cu orice preț;
Deci a vrut să ia otravă.

LAÏS

O sârmanul!

BOMILKAR

Fii cu bine

Deie cerul ca să aflu veste bună dela tine.

LAÏS

Să ne mai vedem cu bine.

SCENA A ȘASEA

CHALKIDIAS șade, LAÏS.

LAÏS după o tăcere mai lungă

Așà dar, tu vrei să mori?

CHALKIDIAS

Da. Mi-e teamă de podagră și ca om prevăzător
Voi s'o vindec înainte și natura s'o previn.

(O ia de mână și-i privește inelul.)

Ce inel fără pereche, ce frumos aquamarin!
Nu-i așà?

LAÏS

Ba da. Dar spune-mi...

CHALKIDIAS

Cine a fost acea naiadă
Ce-a lăsat această piatră la picioarele-ți să cadă?

LAÏS

Alkibiades...

CHALKIDIAS

Așà e? Un frumos bărbat...

LAÏS

O da.

Dar de ce te temi de mine, te ferești a-mi arăta
Ce intenții ai?

CHALKIDIAS ridicându-se

Ce stărui? Oare viața unui sclav
 Merită luare-aminte? Oare e așa grozav?
 Moartea, care pentru tine e penibilă, temută,
 Mie, care sunt un trândav, mi se pare chiar plăcută.

LAÏS

Cum? renunți la înturnarea înfloritei primăveri
 Cu podoaba ei de roze?

CHALKIDIAS

Ei, asemenea plăceri
 De treizeci de ori avut-am în viață. Aș voi
 Să văd altceva. Unica noutate dup' *a fi*
E a nu fi. Ce rămâne?

LAÏS

In zadar ți-ai bate joc
 Și de moarte, căci cu râsul nu se farmecă din loc.

CHALKIDIAS

Admirabil e tăiată piatra asta. Dela cine?
 Alkibiades ți-o dete?

LAÏS

Nu. Megakles. Dar de tine
 Să vorbim. De ce încujuri?

CHALKIDIAS

Epitaful să-l compunem?

LAÏS

O! te rog...

CHALKIDIAS

E dar mai bine și mai vesel să ne punem
 Să vorbim de-astă brățară. Are numai un defect,
 Că ridică prea mult creții hainei. Altfel stă perfect.

E-o lucrare prea de seamă, strălucită și frumoasă,
Laïs, cu-a ta frumusețe ești prea parcimonioasă.

LAÏS

Și respingi cu-așa răceală pe-o amică

CHALKIDIAS

Nu pe ea,

Numai sfatul ei.

LAÏS

O! ceruri!... numai dacă s'ar putea
Ca să mă iubești o clipă, nu mai mult.

CHALKIDIAS

O! stai pe loc.
Să ne mărginim la glume și să nu ne batem joc
De-o simțire, care-i sfântă. Dacă tu mă vei sili
S'ar putea ca rău să-ți pară după câte-oi desveli-

LAÏS

Totuși spune-mi...

CHALKIDIAS

De ce stărui? O s'o fac

LAÏS

Ci fă-o dar,
Nu înconjură atâta, ci vorbește odată clar.

CHALKIDIAS

O voești? Ei fie dară. *Te urăsc.*

LAÏS

Pe mine? Inșă

Pentru ce?

CHALKIDIAS

Aveam dorința să revărs durerea strânsă,
Care inima-mi apasă, scânteind ca o furtună,

Când pe ceruri nouri negri se alungă și s'adună.
Numai dorul libertății m'a gonit din țara mea
Unde orice rădăcină mie-o piedică-mi pareă.
Floarea soarelui e astfel, e legată de pământ
Pe când capul ei se 'ndreaptă după soare, fără vânt.
Existența ce-o dusesem îmi pareă nesuferită,
Deci plecai în lumea largă fără țintă lămurită,
Și disprețuind aproape tot ce oamenii doresc
Pe la margine de drumuri mă culcam să odihnesc,
Uitam ziua cea trecută și la mâni nu mă gândeam.
Până când — o zi fatală! — te văzui nu mai știam
Pe ce lume sunt. Urmată de-o fanatică mulțime,
Ce se grămădeă în cale-ți bucuria să-ți exprime,
Să te-admire... înlăuntrul astei inimi încă sterpe
Toate poftele-și iviră a lor capete de șerpe.
Strălucire răsărită de prin lumi necunoscute
Imbătă a mea vedere, și cu mințile pierdute
Imi pareă cum că o mare de lumină, de miroase
Și de dulce încântare varsă raze călduroase
Împrejurul litierei. Frumusețea ta cea mare
Sigură de biruință, mândră, eră orbitoare,
Mistuind împotrivirea ca a soarelui lumină.
De o patimă turbată a mea inimă fu plină
Și atunci hotărâi tare să câștig al tău amor
Fie-o zi, fie o oră, fie fulger trecător
De o clipă, iar pe scurta degustare-a fericirii
Să-mi arunc tot restul vieții în noianul nimicirii.
Atunci mă 'ntâlni vătaful dela Psamis. Ce-a urmat
Știi și tu, iar din acele ce am spus, vei fi aflat
De ce te urăsc.

lais

Dar singur îmi ziceai cu stăruință
Cum că nu regreti nimica și nu ai nici o căință

CHALKIDIAS

Da, vorbea mândria 'n mine și-ai crezut-o pe cuvânt...
Fericit de a mea soartă eu m'aș duce în mormânt,
De te-aș fi găsit pe tine, iar nu statua ta rece,
Eu credeam că fericirea mea nimic n'o va întrece,
Dar, așa de scump plătită nu prin tine-o dobândii,
Eu credeam că mă apropii chiar de soare, și găsii
O fință ca de ghiță răspândind o strălucire
Orbitoare, dar lipsită de căldură. Nălucire
Ca din munții mei tesalici: când din zarea cea senină
Ese steaua dimineții vestitoare de lumină;
Munții-ncep pare c'a arde și e semn cum că i-a nins.
O nălucă luminoasă, ce-ai pierit când te-am atins,
De pe stânca cea înaltă unde tu m'ai tot chemat
Nu e chip de mântuire, nici cărare de 'nturnat.,
Ci căderea 'n adâncime,—deci m'arunc și te blestem

LAÏS

O! durerea niciodată nu e dreaptă. Să vedem.
Înțeleg întreg necazul însă care dintre noi
A 'nșelat pe cel-lalt? Oare n'ai venit c'acei eroi
Mueratici ce n'au grijă de ai inimă în piept,
Urmărind o frumusețe numa'n scopul cel nedrept,
De-a se lăuda în lume cu favoarea ce le-o faci?
Oameni plini de vanitate și de inimă săraci,
Intre ei amorul nu e decât goală jucărie,
Ce se dă, precum se cere, de urît, ori de mândrie,
Pentru trecere de vreme, uneori pentru câștiguri,
Iar când patima s'arată o gonim ca niște friguri,

Căci ar fi o nerozie ș-o pornire în zadar,
 De-a deschide unor oameni cum sunt ei, un sanctuar
 Ca al inimei. Simțirea ce-ar veni din adâncime
 O înnăbușim cu sila, ca să nu ne știe nime.
 Dacă tu-mi ziceai: O, Laïs, iată toate ce-am făcut,
 Ca să te câștig pe tine, de iubire străbătut,
 Deci iubește-mă femeie, căci al tău cu totul sânt
 Și în tine se'mplinește fericirea-mi pe pământ,
 De'mi ziceai: cum eu altăusunt, fi și tu a mea de tot...

CHALKIDIAS incurcat

Amândoi ne înșelaram...

LAÏS

Insă ceea ce nu pot
 Ca să ert și ce mă umple de'ntristare și mânie
 E că ce a fost odată nu mai poate ca să fie,
 E că acea fericire, care'n mână ai avut-o
 Ai pierdut-o pentru tine, dar și mie mi-ai pierdut-o.
 Cine știe dacă 'n urmă amoroasa ta văpae
 N'ar fi deșteptat în urmă iar a inimei bătae,
 N'ar fi încălzit de-a pururi învelișul ei de ghiață
 Pentru a schimbă cu totul amărîta mea viață?

CHALKIDIAS

De... Te-ai amăgit în mine... Ce păcat.

LAÏS

Desamăgit
 Ești și tu 'n a mea privire... Așa dară s'a sfârșit
 Toate între noi...

CHALKIDIAS

Sfârșit, da...

LAÏS după o pauză

Insă fie ori și cum,
 Totuș m'ai iubit și astfel nu se cade nici decum
 Să plătești a ta iubire cu viața...

CHALKIDIAS

Aud bine?

LAÏS

Dă mândria la o parte. N'o să vie dela mine
Libertatea ta. Chiar Psamis o s'o deà de voe bună.

CHALKIDIAS

Doar să deà ce nu mai are, căci negoțul merge strună...
M'a vândut către străinul negustor cartaginez...

LAÏS

Dar atunci e și mai lesne pentru tine să lucrez..
Te răscumpăr...

CHALKIDIAS supărat

Nu vei face-o.

LAÏS

Dar cu aurul tău, stăpâne.

CHALKIDIAS

Niciodată! niciodată! Ce-am făcut așa rămâne.
Ceam dăruit odată n'o să iau iar îndărăt.
Căci oricât de mic și poate ne'nsemnat să mă arăt,
Totuș nici un om nu are dreptul de-a mă umili.

LAÏS

Da, voi ascultă, stăpâne.

CHALKIDIAS

Ascultă? Stăpân? Nu fii
Su părată. Da, mândria mi-e ridiculă de tot.
Sunt un cap aprins, în margini a mă ține nu mă pot
Și apoi — pe lângă toate — când e vorba ca să mori
Nervii ne slăbesc cu totul și prin ei ne trec fiori...
Iartă dară...

LAÏS

Da, stăpâne.

CHALKIDIAS

Iartă asprele cuvinte

Și-mi îngăduie, o Laïs, cea din urmă rugăminte
 Și-mi întinde mâna albă s'o sărut... O! cât de rece...

LAÏS a parte

Totuș nu ca sărutarea...

CHALKIDIAS

Dar nimica n'o întrece,

E așa de-atrăgătoare și de dulce, că mă pierd,
 C'aș dorî viața 'ntreagă a ta mână s'o dezmierd...
 Doar veriga asta-i strică...

LAÏS

Nu 'nțeleg de ce.

CHALKIDIAS

Nu știi?

Pentru mine însă-i semnul vr'unei mari ticăloșii.

(Furios)

Căci eu văd mult mai departe și'nțeleg c'acest odor
 Îți trezește 'n amintire jurămintele de amor.

Cine ți l'a dat.

LAÏS

Dar nimeni.

CHALKIDIAS

(scoate inelul repede și-l aruncă departe)

Cum? tu plângi? (a parte) Ea plânge-acum?

SCENA A ȘAPTEA

CHALKIDIAS, LAÏS, BOMILKAR.

BOMILKAR în fund, încet către Laïs

Cum stau lucrurile-aicea?

LAÏS

Mai rău nu se poate cum.
Mă urăște fără margini și mă muștră cu dispreț.

BOMILKAR încet

Aș! ce vorbă... (pentru sine) să respingă el atâtea fru-
[museți.

LAÏS încet

Am să-ți spui ceva.

BOMILKAR

Chalkidias fii așa de bun și du-te.
Căci am de vorbit cu Laïs tainic câteva minute.

CHALKIDIAS

Eu mă mir cum n'ai rușine de cutezi a-mi da porunci.
Nu sunt încă sclav la tine, mai așteaptă pân'atunci.

BOMILKAR

Uite, iar se întărită craterul să verse foc.
Liniștește-te, eu numai te-am rugat a-mi face loc,
Dacă nu preferi ca Laïs să se ducă.

CHALKIDIAS

Asta nu.

Mă duc eu (a parte), dar voi să aflu ce poștești acuma tu,
Cămătarule nemernic, dela ea. Voiu ascultă.

(Se depărtează prin ușa laterală din dreapta)

SCENA A OPTA

CHALKIDIAS (după o perdea), LAÏS, BOMILKAR.

BOMILKAR

Foarte mândru acest tânăr.

LAÏS

Se și cade-a fi așa;
Cum și trebuie să fie un bărbat. Lui îi stă bine.

BOMILKAR pentru sine

A! așa? (Tare). De ce e vorba, ce dorești tu dela mine?

LAÏS

Ce doarece? mă doare 'n suflet de-a lui soartă-atât
[de crudă
Și e trist că el de mine nici nu vrea ca să audă
Și refuză să primească jertfa. Zeilor din stele!
Am văzut oare atâta de adânc, încât a mele
Binefaceri să s'ascundă, libertatea ce-o dorește
Să se pară înfierată de acea ce-o dăruiește

BOMILKAR

E 'ndărătnic ursul tânăr. Un astfel de caracter
S'a 'nsemnat c'o vorbă mare. Are inimă de fer.

LAÏS pentru sine, dar tare

Totuș trebuie să scape, dar așa ca să nu știe
Care mână e aceea, care-l scapă de robie...

Deci te rog ... Tu vezi prea bine, cum că inima
[mi-e plină
Și-mi lipsese cuvinte ...

BOMILKAR

Bine, înțeleg unde înclină
Gândul tău. Dorești să-l cumperi tu, iar eu să mă
[prefac
Că din pură bunătate legăturile-i desfac,
Ca să-i pară cum că-i vine libertatea dela mine.

LAÏS

Da, aceasta mi-e părerea, căci îl aperi de rușine,
Va primi din a ta mână libertatea ...

CHALKIDIAS ascuns

Suflet bun!

BOMILKAR a parte privind pe Laïs

Admirabilă faptură! ... Nu mai știi ce să-i opun.
Umerile ei sunt albe, orbitoare de vederi
Și mă tem că vom fi prada unei singure căderi
În mizerie.

LAÏS

Iți place dezlegarea ce-o ofer.

BOMILKAR a parte

Umerile aste albe (tare). Să ședem (se așează amândoi pe
patul de repaos)

Da, însă cer
Ca să-mi spui, ții tu, frumoasa, serios atât de mult
La sălbaticul acesta îndărătnic și incult?

LAÏS

Totuș țin la el atâta ca să-l văd scăpat de rău.

BOMILKAR

Atunci ia-l în toată voia. Ți-l ofer și e al tău.

LAÏS

Cât vei cere pentru dânsul?

BOMILKAR

Eu mă bucur de ce fac,
Că-ți întâmpin o dorință împlinind-o după plac.

LAÏS

Insă nu voiu în tot cazul...

BOMILKAR

Imi dai voe să-ți închin
Ca dovadă de credință acest dar de preț puțin?
Și dacă a mea pețire ți se pare serioasă,
Voiu găsi pe-a tale buze o răsplată prețioasă.

LAÏS se scoală,

Tu ai fi putut cu și mai multă lipsă de purtare
Să-mi faci astfel de propuneri și să râzi de-a
[mea 'ndignare.

Cine-și dă în dar favoarea, nu mai poate să se mire
Când vre-unul îi propune ca să cumpere iubire.
Am pierdut, se vede, dreptul să mă supăr de-o insultă.
Voiu răspunde liniștită far'a face vorbă multă:
Nu.

BOMILKAR după o scurtă ezitare, sculându-se repede

Lovească-mă un trăznet dacă nu mă fericesc.
Bucuros de-a mea scăpare, mă cutremur când gândesc
Cât de mult a mea plăcere trecătoare ar fi costat
Dacă tu rămâneai mută, dacă *nu* te-ai fi 'ndignat.
Dar nu știi că sclavu-acesta ce voiam să-l lepăd eu
Este tot ce am în lume, e unic avutul meu?
Este farul cel din urmă, este ultimul meu joc,
Ce-l 'ncred de astădată la 'ntâmplare și noroc.

Toat'averea mea perdută pot cu el s'o dobândesc,
 Și pentru o sărutare eu eram să-l dăruiesc, —
 Iată ce eram în stare.

LAÏS

Cum? nu vrei să mi-l vinzi mie?

BOMILKAR

Da. Chiar ceea ce-i mai vesel în această istorie
 E, că-n scopul de-a ți-l vinde, să mi-l cumpăr
 [propusei.

LAÏS

Cât vei cere pentru dânsul? Trei talanți?

BOMILKAR

Nu.

LAÏS

Patru vrei?

BOMILKAR

Nu. Atâta de departe n'am ajuns. Mărturisește
 Că iubești pe acest tânăr.

LAÏS

Chiar atât îmi mai lipsește
 Ca să-l și iubesc. Se poate. Dar nu-mi vine ca s'o cred.
 Căci n'o știu prin mine însă-mi. Inșă ceea ce conced
 E că dânsul e-un amestec de erou și de martir
 Și că sufletul lui mare mă silește să-l admir.

BOMILKAR

Da, și eu a lui putere generoasă-am admirat,
 Iar în inima lui bate sânge liber și curat.

LAÏS

Nu-i așa? Nu-i oare nobil, nu-i sublim de a muri
 Ca să scape de-o robie ce n'o poate suferi?

BOMILKAR

Însă mâni, închipuește-ți, încetează să existe.

LAȚS

Cum înfruntă cu'nălțimea goana sortii sale triste!
Cu dispreț el umple însuși discul cel întunecos
De la cumpăna vieții care-l duce drept în jos,
În infern... sclavul acesta mândru și ne'duplecat
Îmi apare ca un rege de popor împresurat,
Prins și detronat ridică capul sus, fără coroană,
Și c'o singură privire o mulțime ia la goană,
Potolește o răscoală făr'a zice un cuvânt
Iar privirile 'ndrăznețe toți le pleacă la pământ.

BOMILKAR

A! un rege prins? Favoarea ta îl pune-atât de sus?
Atunci văd că pot propune prețul care i-l'am pus.

LAȚS

Spune.

BOMILKAR

Las'întâi ca soarta mea cea aspră s'o deplor
Și să cer a ta ertare, umilit și rugător,
Pentru-acel tribut, pe care sunt silit să ți-l impun.
Căci zgârcit nu sunt, aceasta creditorii mei o spun
Ca dovadă strigătoare. Deci mă iartă, sunt silit
Ca să cer, din a lor cauză, chiar un preț neauzit,
Monstruos pot zice.

CHALKIDIAS a parte

Lasă, mizerabile!

LAȚS

Ce preț?

BOMILKAR

Ah! o sută de talanți.

424.662

LAÏS

Cum? Tot ce am?

BOMILKAR

Sunt îndrăzneţ,

Dar atâta-mi trebuieşte

CHALKIDIAS a parte

O, răbdare!

LAÏS

Dacă el

M'ar iubi măcar...

BOMILKAR

Atâta? Dară nu'ntelegi de fel

Că te îndumnezeeşte, că mândria ce arată
Dintr'o inimă răsare de durere 'nsângerată.

LAÏS

Şi tu crezi!

BOMILKAR

Dar eu sunt sigur. O s'o afli şi mai bine
Dela el, numai întreabă-l... Ei, Chalkidias...
[Nu vine?

Oare-i surd? Chalkidias!

SCENA A NOUA

CHALKIDIAS ridicând perdeaua, BOMILKAR, LAÏS.

CHALKIDIAS

Ce e? Cinevâ care mă chiamă?

BOMILKAR

Da.

CHALKIDIAS

N'am auzit nimica.

BOMILKAR

Intră numai, fără teamă,
S'a sfârșit vorbirea noastră...

CHALKIDIAS

Nu mai ai ș'alte porunci
Pentru sclavul tău?

BOMILKAR

Cum? ce spui?

CHALKIDIAS

Eu m'am răzgândit de-atunci.
Mă supun cu totul ție. Da, sunt foarte hotărît
Să trăesc tot înnainte, fie cât de amărît.

BOMILKAR a parte

Ce-i trăznește-acum prin minte? (tare). Tu glumești,
[precum se vede.

CHALKIDIAS

Nu, stăpâne, nu's așa de inimos precum s'ar crede
Și spun drept, mă tem de moarte.

LAÏS

Oare tu vorbești acum?

CHALKIDIAS

Ce-am făcut, ce v'am zis vouă nu-mi mai place
[nicidecum.

Au fost fapte ușurele de copil lăudăros,
Ce'n a lui deșertăciune se mândrește cu prisos.
M'am convias că umilința de acum mi se cuvine
Și căință de purtarea mea cea fără de rușine.

BOMILKAR

Dacă ții atât la viață, așa scumpă o socoți
Nu se cuveniă a face chiar cu moartea ta negoț
Căci e înșelătorie.

CHALKIDIAS

Dar e chipul cel firesc
Să posezi așa de eftin un sclav scump.

BOMILKAR

Îți mulțumesc

Foarte mult. Ce fac cu tine?

CHALKIDIAS

O să-ți cânt frumos din flaut
Pe când șezi la masă.

BOMILKAR

Fleacuri!

CHALKIDIAS

In zadar atuncea caut
Să'nțeleg a ta voință. Nu poți cere nici decum
Ca de dragul tău stăpâne, singur eu să mă sugrum.

BOMILKAR

Văd acuma ce m'așteaptă. Ruinat fără scăpare.

LAÏS mergând către Chalkidias

Au urechea mă înșală? Glasul tău e acela care
Răsună atât de mândru și-acum sună-atât de greu.

CHALKIDIAS

Aș dori, frumoasă Laïs, ca să fii în locul meu.

LAÏS

Eu, în locul tău, desigur că n'aș tremură de fel
Ca să scutur a robiei lanțuri grele de oțel,
Precum fuge osânditul dela locul de osândă.
Hărțuit de-o plebe crudă, de peirea lui flămândă,
Și abiă ajunge'n templu, adăpostul de scăpare,
Aș fugi și eu de-a sorții prigonire-atât de mare,
Alergând în brațul morții ca altar mântuitor.

CHALKIDIAS

Ție-ți pare foarte lesne. A vorbi este ușor.

LAÏS

Insă cum e cu putință să te schimbi așa deodată?
Care zeu, cuprins în suflet de-o invidie ciudată,
A putut să amortească al tău cuget de erou?
O! ascultă-mă pe mine și deșteaptă-te din nou,
O pătrunde-te 'n adâncul unei inimi turburate,
Cum că cel ce nu e liber este mort pe jumătate,
Deci, arunc'a ta viață pân'ce nu e de ocară,
Până nu-i încă pătată de robia cea amară.
Corpul tău, făcându-l jertfă pulberii de pe pământ
Vei trimite-un suflet mândru zeilor din cerul sfânt.
Mori mai bine și, mormântul deschizându-l cu a
[ta mână,
O icoană luminoasă pe-a ta urmă-o să rămână
Despre nobila-ți ființă acelor ce te-au iubit.

BOMILKAR către Laiș

A făcut efect! (își roade barba). Ochiu-i strălucit!...

LAÎS lui Chalkidias

Am știut în totdeauna cum că nu ești un fricos.

BOMILKAR frecându-și mânilor; a parte

Bun băiat... De-acum desigur moare, mie spre folos.

CHALKIDIAS

Totuș... când gândește la moarte mă cuprinde un
[îngheț.

BOMILKAR

De păstrezi părerea asta n'o să ai decât dispreț

LAÎS

Oare munții țării tale cu prăpăstiile adânci,
Ce ridică pân' la nouri a lor capete de stânci,
De amenință chiar cerul, uimitoare și mărețe,
Au minunile acestea n'au putut să te învețe
Ca să pui pe libertate preț mai mare, nu în silă
Să supui a ta voință unui jug fără de milă?

CHALKIDIAS

O! senine nopți de vară, mult frumoase erau ele,
Dulce-a lor singurătate, mândru cerul plin de stele.
Unde sunt acuma toate? Așternuturile moi
Numai flori mirositoare dela munte și trifoi...
Unde caprele ușoare?...

BOMILKAR

Uite, lacrimile-i vin.

LAÎS

Lacrimile ușurează chinul inimei puțin.

CHALKIDIAS

Capre... Le cântam din fluer, toată ziua numai lor...

(Schimbând tonul)

Dacă ele erau bune pentru cântece de dor,
Pot să fac acelaș lucru pentru domnul Bomilkar..

LAÏS

Lașitate!

CHALKIDIAS a parte

Zi mai bine: ce curaj! (tare). Eu vă declar
Lămurit cum că robia îmi convine. Să muncesc
Nu se poate, fiind leneș. Să mă pun ca să cerșesc
Nu e chip, dela o vreme m'am deprins a trăi bine,
Libertatea fără pâne însemnează pentru mine
Cât un idol mort... De aceea mi-am propus să
[mă îngraș
Din sudoarea adunată de stăpânul bogătaș.

LAÏS

Este cu puțință oare?

CHALKIDIAS

Da, mărturisesc curat
Cum că eu nu sunt un rege prins.

Lois

Ce spune?

BOMILKAR

S'a trădat

Singur. „Rege prins“.

CHALKIDIAS a parte

Ce lipsă de prudență!

LAÏS

Stând ascuns

Toate câte le vorbirăm în auzu-i au ajuns
Și ce zice el acuma este prefăcătorie

BOMILKAR

Da, se vede cum că iarăși a crezut de datorie
Să uzeze de-o vicleană stratagemă, ce nici eu
N'am putut să o descoper. Prea frumos, tânărul meu
Renegarea cea de sine dovedește-acea mărime
Rar'a sufletului, care a putut să te anime,
Deci, fericite de femeea, în a căreia favoare
Ai adus această jertfă.

LAÏS

Nobile amie!

BOMILKAR

Imi pare

Că s'a prins de astădată.

LAÏS către Bomilkar

Spune-mi tot ce ai de zis;
De vei cere eu sunt gata a da toate prin înscris.

(Ea s'așează la masă. Bomilkar stă în cealaltă parte)

CHALKIDIAS

Dar eu nu voi... Te rog, Doamnă... Laïs judecă
[ce faci
Când de'ntreaga ta avere pentru mine te dezbraci...
Dar explică-ți tu pornirea care vrei ca s'o ascuți,
Nu-i amor ce simți în tine... nedepinsă de ani mulți
C'o simțire mai adâncă, tu în mine nu admiri
Decât omul ce preferă moartea aprigei robiri.
Că mă 'nalț peste mulțime este numai o părere...

CHALKIDIAS

Nu... O! Laîs, te conjur,
 Pe toți zcii cei din ceruri și pe lumea de'nprejur
 Să nu-ți fii vrăjmașă ție și de-aceea nu lăsa
 Pe fantasma sărăciei palide în casa ta...
 Tu nu știi ce faci, tu încă sărăcia n'o cunoști
 Ce apasă ne'ndurată pe spinarea celor proști,
 Tu nu știi amărăciunea și mărimea, crudei lipse
 Care'n umărul mulțimei a ei ghiară și-o înfipse
 Și nici munca cea cumplită și nici miile de chinuri
 Ce apasă mintea noastră zdrobind inimile'n sinuri.
 Viața ta ai petrecut-o'n opulență. Știi tu ce-i
 Sărăcia? Setea, foamea, frigul, tot alaiul ei?
 Munca aspră sub cumplita verii arșiță de soare,
 Haine groase, ponosite de căldură, de ninsoare,
 Iar repaosul de noapte care poate fi domol
 Și atunci când așternutul nu-i decât pământul gol?
 Crede-mă, e un chin atâta de cumplit, atâtea rele,
 C'o eroică virtute ni se cere pentru ele.

LAÎS către Bomîlkar

Mai departe... Ce urmează...

BOMILKAR

„... iar pentru acoperire ...“

CHALKIDIAS

Nu vrei să m'auzi? O Laîs...

BOMILKAR

„... Îi cedez cu mulțumire
 Ce posed, și bani și lucruri și oricare giuvaere“.

CHALKIDIAS

Oare sufletul tău mândru îndrăznește să mai spere
 Să-mi câștige prin aceasta inclinarea? Să voesc

Chiar a te iubi și totuș nu mai pot să te iubesc.
 Dar privește împrejuru-ți. Dacă'ar spune-acești păreți
 Ce văzură pe aicea în decursul unei vieți,
 Ar strigă la toată lumea ș'ar vesti pe ori-și-cine
 De rușinea ta cea mare, de adânc'acea rușine
 A inimei tale sterpe și lipsite de amor.

Aste pănuri purpurie, aste marmuri, ăst covor
 Toate gajuri ale gloriei tale-atâta de deșerte,
 Nu sunt oare tot atâtea mărturii de sigur certe
 Și dovezi umilitoare că ai fost desprețuită?

Au brățara asta oare cine-o dete ea ispită?

Un archont? Un preot poate? (Laïs scoate brățara) Cine

[salba dela gât,

Cine mândra diademă? Dacă'ar fi numai decât
 Să mă'nduplec, a ta jertfă însfârșit să o primesc,
 Mântuirea mea atuncea aș avea s'o mulțumesc
 Unui roi întreg de mutre de prădați închinători
 Ce-ai avut pe rând. Mai bine mor de zece mii de ori.

LAÏS (lui Bomilkar)

Iar acuma semnătura...

BOMILKAR (i-arată locul)

Aici.

(El scrie asemenea un papirus din parte-și)

CHALKIDIAS

Stai, nu iscăli.

O vrei? Bine îți voi rupe inima, căci suferi
 Nu mai pot. Deci uit crucea... Eu iubesc pe
 [alta...

LAÏS

Ce?

BOMILKAR

Nu-l mai crede, ori și câte să vorbească i-ar plăcea.
Glume. Din mărinimie vrea din nou să te înșele.

CHALKIDIAS

Da. Ea se chema Timandra. Chiar în vremile acele
Când eram copii, prinsesem amândoi a ne iubi
Și părinții se'nvoiră mai târziu a ne uni.
Fată plină de putere, prea frumoasă și robustă,
Dacă o vedeai cum merge pe cărarea cea îngustă
Sprijinind pe cap cu brațul znopi de grâu nescuturat
Eră chiar încântătoare și la umbrel și la stat.

LAÏS

O! destul!

CHALKIDIAS

Plecai de-acasă, iară ea încet mi-a zis:
„Nu uită că'n valea asta ca un rai rămas închis,
„Bate-o inimă zmerită, credincioasă, pentru tine
„Și orice greșeli ai face, cum le face orișicine,
„Din zburdarea tinereții să păstrezi în piept o vie
„Și curată amintire despre mine. Pe vecie
„Să-mi păstrezi a ta iubire mie, ca soția ta“.

LAÏS se clatină și cade leșinată pe jeț.

CHALKIDIAS

Laïs, cerule, o!

BOMILKAR

Laïs... nu te turbură,
Nu-i adevărat ce spune, sunt curat povești, copilă,
Ai să vezi curând tu însă-ți.

LAÏS venindu-și în fire, lui Chalkidias

O! tu ești fără milă...

Dar tot una mi-e la urma urmelor- (semnează). Con-

[du-o dar

Innaintea unui preot și fă nunta la altar. (Ea întinde
lui Bomilkar sulul, iar acesta îi dă în schimb un papyrus scris de el).

CHALKIDIAS

Cum?

LAÏS

Te miri cum că nimica să m'oprească n'a

[putut

Ca să-mi mântuiesc iubitul, fie chiar pe veci pierdut

Pentru mine? Dacă alta e femeea ce-a aprins

A ta inimă, atuncea du-te dar la ea întins

Rămâi credincios uneia și ferice fii cu ea.

(Ea rupe sulul ce-l ținea în mână)

CHALKIDIAS ingenuchiând înaintea ei

Ba cu tine, da cu tine, numai tu, frumoasa mea,

Ești aceea ce-am dorit-o, ce-o iubese și am iubit.

Pân'acuma din mândrie, din amor te-am amăgit

Dacă m'a mișcat atâta a ta mare frumusețe,

Bunătațea ta mă mișcă mai adânc, și-a ta blândete,

Lasă-mă să-ți spun aceea ce de mult mi-ardeà pe

[limbă,

Inima ta nestrucată, pură, care nu se schimbă,

Inima, fermecătoare, așa bună, așa mare,

Și pe care mi-ai jertfit-o cu atâta abnegare

M'a învins și în genuche te ador și te ascult.

LAÏS

Mă iubești.

CHALKIDIAS

Mai întrebi încă? Te iubesc... nespun

[de mult.

Laïs se aruncă în brațele lui

Iartă-mi toate-acele crude imputări ce ți-am făcut.
Dând altuia pentru mine toate câte le-ai avut
De viața ta întreagă pe deplin te-ai lepădat,
Incât șters este trecutul...

LAÏS la pieptul lui

O! noroc neașteptat...
E un vis? Deșteaptă oare sunt? Ah! nu mai pot
[pricepe...]

Insă haide. Haide-afară, casa asta încă'ncepe
Ca să'mi facă silă... Vino!... Nu așa! (Ea sună
[intr'un disc). Ei, Timas, Vină!

TIMAS vine pe ușa din stânga

Haina ta repede. Dă-mi-o (Ea dă haina ei sclavei și se
invelește în haina mohorită a acesteia)

BOMILKAR

Unde-alergi, de ce ți-e plină
Inima de nerăbdare, de ce graba asta vie?
Este rândul meu acuma de-a'ți propune ospetie.

LAÏS

Imi e dor să'ncep o viață nouă.

CHALKIDIAS cu Laïs de-o data

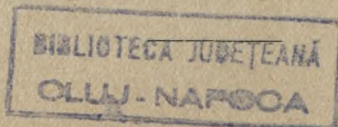
Rămâi cu bine.

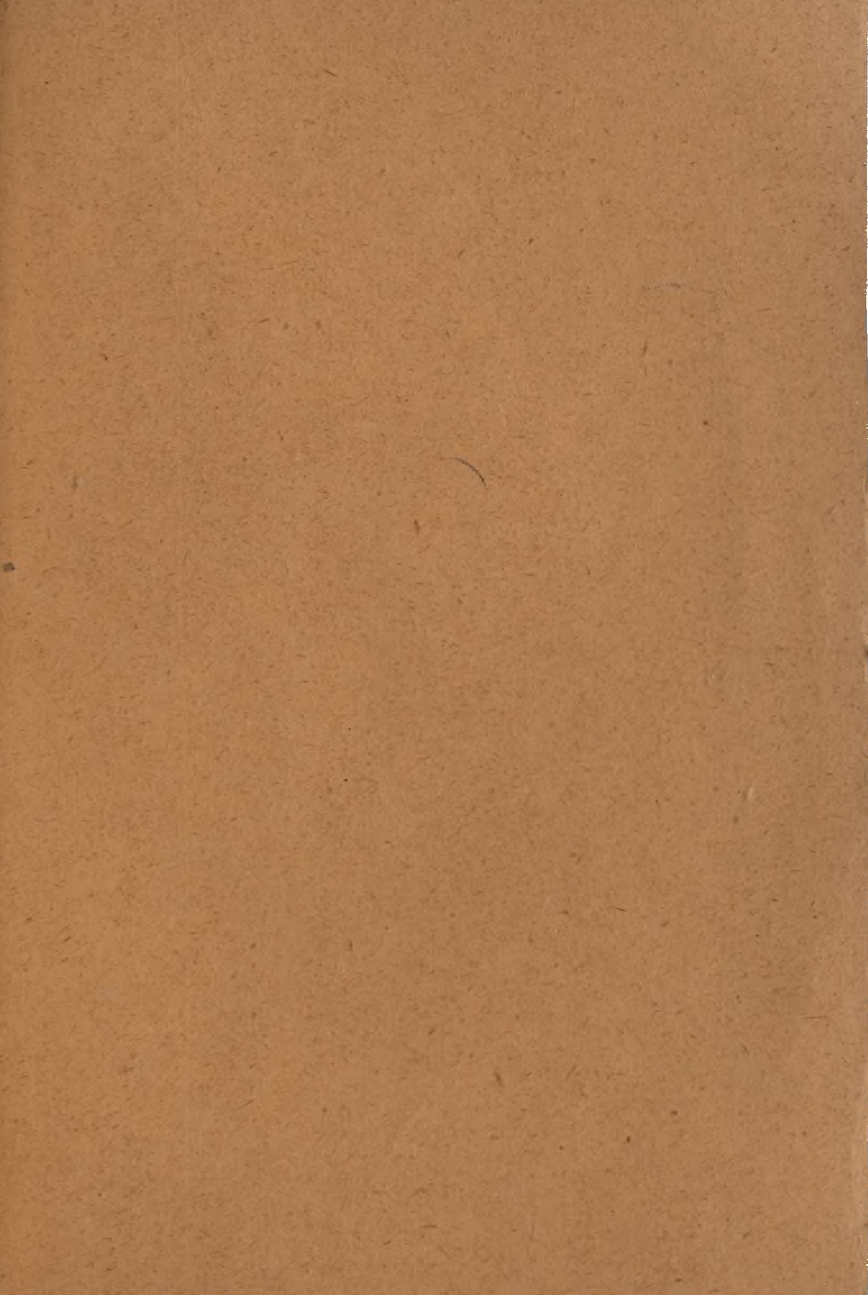
BOMILKAR

Dea cerul să vă meargă astfel cum se cuvine,
Cum doriți ca să vă meargă (Singur luând la sine giuvac-
rele de pe masă)

Iară eu rămân și crez
Că-i frumos ca fericirea altora s'o'ntemeezi.

(Perdeaua cade)

40